

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 8. МАРТА 1879.

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

Палац свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 и. месечно. — Претплатна се шаље Кормелу Јовановићу, који се из љубави према позоришту примно да разашље овај лист.

УСПОМЕНА НА ПОКОЈНОГ ПРИЈАТЕЉА.

IV.

(Наставак.)

„Чисто ми је лакше било. Никад боље, што је капетан баш сада отишао. Бар ћу лакше моћи о мом спасењу премишљати.

„Кад се дечаци с гуцом врате, кажем им, да ми зготове вечеру, али да капетан не ће на вечеру доћи. Ово сам последње додао с тога, јер то значи, да се онда, кад капетана на вечери није (бар је тако на „Јозићу“ било) не штеди ништа, већ се добро једе и пије.“

Овде сада описује Коста прилично потанко доста богату вечеру на броду, и наставља даље овако:

„... После вечере почнем из нова мислите на моје спасење.

„Прочитам и опет писмо, па и по други пут и увек наравно свршим са постскриптом. Помислим најпосле, не би ли ме како овај блажени постскриптум могао спасити? ... Не би ли се како дао изврнути? ... Дај да видимо!... „Слатки мој спне! За три месеца имаш ступити пред асентну комисију. За то би добро било, да се од лекара у Цариграду дадеш прегледати, ако можеш, да кући дођеш, ако не, моли капетана с моје стране, да ти на сваки начин при руци буде. Он ће ти за цело, у колико га ја из твојих писама познајем, као ваљан и поштен човек те услуге учинити“ ... Пред „дадеш“ може се таман додати једно „не“, а пред речима „да кући дођеш“ има празна места, да се дода „већ“, а речи „ако не“ могу се и избрисати и закрмачити, та зар из пера не изиђе доста пута којешта, па зашто не би кад и кад и која крмача? ... Прегледим још једанпут, поправим и прочитам „Живио!“ повикао сам самоме себи. „Камероте!“ викнуо сам дечку капетановом, „Камероте! пунч ми зготови, јер кад је Питагора због оне математичке

ситнице сто волова боговима заклао, могу и ја у славу овог мог красног проналаска попити пунч!“

„Па сад још једанпут на тенани прочитам постскрипту, који је овако гласно: „Слатки мој спне! За три месеца имали ступити пред асентну комисију. За то би добро било, да се од лекара у Цариграду не дадеш прегледати, већ ако можеш, да кући дођеш. Моли капетана с моје стране, да ти на сваки начин при руци буде, и т. д. и т. д.“

„Сад је све у реду. Ово ћу писмо сутра капетану показати, па ако ме пусти — добро! Ако не — ићи ћемо конзулу, а конзул ће ме већ у ствари асентације кући послати.

„У овој радости заборавио сам, да је већ доцне, и да је време спавати, те се брже боље у постељу бацим ...

„Кад сам се сутра дан пробудио и на „коверту“ изашао, али ведро небо, чист зрак па ни мало ветра. Сетим се, шта ми је капетан јуче заповедио, те рекнем „нострому“ (првоме међу морпарима), да се све уреди, јер ћемо се данас можда кренути. Сви морнари погледају ме уплашено, јер се томе нико није надао, и почеше са свију страна гунђати, — али капетанова реч била је светиња!

„Оставим их сада нека раде, што знаду, а ја се сиђем, да своје ствари у ред доведем, јер се нисам ни сумњао, да ћу се из брода искрцати.

„Тако! Сад је све у реду!“ говорио сам полу на глас, излазећи горе и трпајући кључеве од својих сандуцића у цеп.

„Никад у бољем, — али камо ћете signoretto (млади господине)?“

„Обрнем се, а за мојим леђима капетан.

„Био сам изненађен његовим питањем, и не

знатох му ништа одговорити, кад ме он и по други пут запита:

„Камо?.. Камо мислите?...“

„Шијор! Мислим... Хтео би... Управо морам...“

„Но хоћемо ли чути већ једаред“ продере се он на једанпут, и ја приметих, да се почeo срдити, те му без сваког муцања и заустезања одговорим:

„Шијор! Ја морам кући ићи.“

„Што? Кући? А за што морате? И ко вам је то дозвутио?...“

„Није ми нико дозвутио... Ви синоћ нисте били ту... А отац ме зове у ономе писму, што сте ми га јуче предали.“

„А за што вас зове?“

„Зове ме, јер ми је двадесет година, па сам доспео за војнике.“

„Где је то писмо? запита ме намргођено.

„Ма... не ћете моћи... српски је писано!“

„Капетан се насмеши. Мисли да ме је ухватају, а не зна, да се ја само с тога заустежем, да да се он мојој вештини не би досетио.“

„По несрћи ја знам читати српски. Дајте га само амо!“

„Почнем тражити по свима цеповима, да не би мислио, е сам га спремио. На послетку га наћем — предам му га.“

„Кад капетан прочита писмо, још се већма намргоди, па онда почне горе доле ходати, одакле се видило, да се колебао, док се пајпосле не заустави пред а-мном и 'не рече ми: „Е добро! Ићи ћете кући!“

Често нисам могао веровати овим речима. Срце ми је од радости заиграло. Скоро да загрлим мога капетана, но опет се савладам и са свим спуждено му одговорим: „Хвала шијор!“

„Капетан се сада насмеши, куцне меса стране прстом по носу, што је био знак, да ће да говори, и започе овако:

„Станко! Ви ми тако жалосно захвалисте, као да вам је жао оставити ме, а бог зна, да ли имате узрока жалити. Ви од мене нисте никад лене речи чули, — напротив, поступао сам с вами оштрије, но што је требало. Но што ћете, ја сам господар од више бродова, па сам научио да сваком заповедам и да ме свако слуша. Научио сам, да вичем и грдим, па још да ми се онда и капа скида. Ви то све добро знате, јер сте до-

ста претрпили од мене. Никад се истине противили нисте, али никад ми ни капе скидали нисте, а то се мени на вама допало. Па кад сте у Ливорну жито продавали, понудио вам се један, да откупљује жито, па да за то нико не зна. Ви сте пестина били без и једне паре, па сте га испак одбили... Знам ја све то добро... Исти се после и „нострому“ нудио, па ми је овај све приповедио. То је друго, што ми се на вама допало. А треће, што ми се у вас допало, то је то, да се никад оцу своме нисте потужили. Ја сам вас због свега овога ценио, а данас вас и ценим и љубим, и с тога вам не као капетан, него као пријатељ велим, да вас са тешким срдцем пуштам, али вам уједно као капетан заповедам, да онда, кад се вратите, ма где мој брод затекли, да на њега дођете. А сад ево вам двадесет франака. Идите с места на који у Цариград, те распитајте, кад се пароброд за Галац креће, па се онда до вечере вратите.“

„То рекавши извади лујдор, стисне ми га у руке и оде.

„Чудан човек!“ мислио сам ја у себи, па онда сиђем да се преобучем.

„Кад сам готов био, скочим у „гуц“, метнем се на крму, па вози... само да што пре крају доспем.“

„Ево ме једном!... Тенео те terra!... Ништа ми се не ћуђа под ногом!... Погледам још једаниут „Јозића“ и нехотимице прошапутам Богданове речи: „Већ те моје очи не виђеле!“

У Цариграду сам се сад распитао за брод, који у Галац вози. Брод се имао за један сат кренути, па онда опет после осам дана. Но тога дана било је за њега већ касно, морао је дакле осам дана провести у Цариграду.“

Пошто је тај дан до посље подне у Цариграду провео, врати се пред вече по заповести капетановој.

„За две уре — тако пише у своме опису — стигнемо с паробродом у Бујукдере... Погледам међу бродове, и потражим очима „Јозића“, кад али — „Јозић“ нема. Не могу да верујем, али што више гледам, све мање сумње. Истрчим брже, боље из паробroда, да се где год распитам. Кад аље се сукобим са једним познатим трговцијем, који ми рече, да је „Јозић“ одјадрио, јер је посље подне дунуо добар ветрић.

„А моја роба!?“

„Ваша је роба у мене, а ево вам и ваше плате, што вам је оставио капетан.“ Примим новце и изброям 150 франака. Вере ми! Нисам се најдао, да ће ми капетан 50 франака поклонити,

јер ја сам имао добити само стотину . . . Двадесет дуката, то је других 150 франака . . . а са 300 франака да се красно 8 дана провести у Цариграду, и још поштено кући отићи!

(Наставиће се.)

ЖИСТИЋИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Стриц“ позоришна игра у 5 чина, написана принца саксонска Амалија, превео Јован Ђорђевић) прокламана у четвртак 1. марта о. г.

Женске се могу у многоме мерити с мушкима, и да им је одкуд из малена свестранијег образовања, не би уступале мушкима ни на једном пољу, а овако су доста једнострани у оште, а да и не спомињем наше Српкиње. У других народа покушавају женске, бар у неколико, огледати се и на књижевном пољу. А код нас? Врло, врло мало. Између других списатељица страних целибира и име Амалије саксонске принцеze и управа нашег позоришта дала нам је у четвртак 1. марта прилике, да угледамо пјену глуму на нашој позорици.

Како писмо ову позоришну игру још никад видели, а ни читали, били смо љубопитни, да видимо, шта је у ствари и како изгледа ствар женскога духа. Мислили смо у напред, да ће бити што боље, или да ће бар стајати на ивицу осталих средњих глума; али, па жалост, то не можемо сад после представе ни помислити, а камо ли изрећи. Није само наше мњење, да је „Стриц“ Амалији слаб умни производ, него и многих других, који ће ово потврдити. У целом комаду не можемо наћи јасне мисли. Не знамо управо, шта се хоће са стрицем, шта ли са Аном, насторком Штирмеровићем. Погледа нам, као да се на то ишло, како би се показао врло илемит, или можда и неки особењак стриц Ана нам је представљена са свим као неко неразумно дете, ма да је девојка са више од 20 година и ма да мајчији девојка од 20 година у кући није дика. Левенберг је ветренаст барон, и опет ције; ни писмо ни са њиме на чисто. Једини Штирмерова је представљена добро као уображене болесница, али само као болесница. Ридлер је несавршен, јер му се подмукlost и превара не оснива на добро прошиљеном рачуну. Осим свега овога у делу нема скоро никаква делања. Да није Ридлерових планова, могли бисмо слободно рећа: у „Стрицу“ нема ни пајмање радње. Па како је тек разлучено и све, што долази, формално напије на человека неки умор. Заилега нема, а тако исто нема пичега, што би привлачило пажњу гледалаца. Тако на крају интересира нешто мало стричева освета и изненади публику карактеристиком својом. За превару казни стриц спроводи тиме, што потписује брачни уговор и не прочитавши га, и што му враћа исплаћене менице. Но још се више изненади публика, кад сад Ана настави, кад се Ана одрече и љубавника и љубави, па даде руку стрицу место спроводу. Истина, она потписује свој поступак то поштењем стричевим, а непоштењем спроводим; но то је још мало, и није кадро одвратити срце од срцета. У оваким се случајевима гледа свуда кроз конгрену и никад се добро не види. Пли можда и није било никакве љубави. И то може бити: та

ана је ладна била непрестано. После свега овога мислимо, да је било доста, што је публика уживала двапут у принцизиној позоришној игри „Стрицу“.

Кад сама глума није као што треба, не да се ни приказати добро. Наши глумци, видио се то добро, дали су себи труда, да представе добро и да тиме попуне празнику, али све „исује.“ Та све су улоге младе, и тако рећи силом створене, те се не даду ни извести као што треба. Г. Љукић је сада заступник неке врсте љубавника у нашем позоришном персоналу. Али како њему надају љубавне улоге, он зна најбоље. Човек, који вешто приказује старце, уједаред прелази у младог љубавника: из једног екстрема у други. Свуда он натеже, и свуда се труди, да што боље изведе, јер је рад да одржи глас, који је досад стекао као глумац. То му се мора признати. Само што се скоро свагда може приметити, да му представа није потпуна, а као барон Јулије Левенберг био је још непотпунији у свом приказу. Гђа Д. Ружићка је добро схватила уображену болесницу и вешто је приказала Штирмерову. Тако је исто извела и незадовољну женску. Г. Рајковић природном и добро промишљеном игром својом задовољио нас је потпуно. На похвалу му служи, што је јасно обележио игром својом све фазе, које му душа прозази, док на послетку у љубави Анијије не нађе своју срећу и задовољство. И остали су ипакично приказивали, могло би се рећи боље, него што су им допосиле саме улоге, али као што рекосмо већ сама по себи слаба глума и поред најбоље воле не да се добро извести.

С. М.

* (Добротворна представа). У суботу 10. марта давање се у позоришту добротворна представа у корист постских становника, који су страдали од поплаве. У тој ће представи суделовати српска народна позоришна друžina, мешовити зборови овдашње српске и мађарске велике гимназије и немачко певачко друштво „Dalárda“. За ту представу утврђен је овај ред: 1. „Ловчев опроштај“, од Менделсона, пева мешовити збор мађарске велике гимназије. — 2. „Певајмо, браћо“, мушки збор од Хубера, пева немачко певачко друштво „Даларда“. — 3. „На мору“, од Даворина Јенка, пева мешовити збор српске велике гимназије. — 4. „Гренгоар“, шаљива игра у 1. чину, од Т. Банвиља, превео Ј. Ђорђевић. Приказују га чланови наше позоришне дружине. — 5. „Вечерње звоно“, песма за мушки збор, од Шторха, пева „Далара“. — 6. „Успомена на Фиред“, од Барталуша, пева мешовити збор велике гимназије мађарске. — 7. „Хај“, од Даворина Јенка, пева мешовити збор српске велике гимназије. Надамо се, да ће ова лепа и илемитна цел, да се помогне невољницима, наћи достојна одизва у овдашњем грађанству.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

36. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 25.

У НОВОМЕ САДУ У ЧЕТВРТАК 8. МАРТА 1879.

ПАРТИЈА ПИКЕТА

Шаљива игра у једној радњи, по Фурнажеру и Мајеру с немачког превео Ф. Оберкнешевић.

О С О Б Е:

Шваље Рошерије	Ружић.
Анатол, син му	Марковић.
Мерсије, пре тога трговац	Рајковић.
Ружа, његова кћи	Б. Хадићева.

Збива се у Паризу, у мерсијевој кући.

За тим:

ШОЉА ТЕЈА.

Шаљива игра у једној радњи, с немачког превео Глаша Гершић.

О С О Б Е:

Барон Виљдељ	Марковић.
Бароница	М. Рајковићка.
Камуфле	Добриновић.
Јован, баронов слуга	Лукић.

Збива се у Паризу у кући барона Виљдеља.

Због изненадне болести г. Л. Хадићеве не може се приказати за данас закапи комад:
„Напи робови“.

У недељу 11. марта: „Ђаволови записници“. Драма у 3 чина. С француског.

БОЛУЈУ: Л. ХАДИЋЕВА, РАЈЧЕВИЋ.

ПОЧЕТАК У 7 И ПО А СВРШЕТАК У 9 И ПО САХАТА.